

«8D02209 – Шығыстану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Нурсеитова Лайла Дюсенталиевнаның «Жапон аймақтық бастамаларының трансформациясы және «Орталық Азия плюс Жапония» форматындағы Қазақстан – Жапония серіктестігі» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ШҚІРІ

Р/н №	Өлшемшарттар	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	
	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	«Жапон аймақтық бастамаларының трансформациясы және «Орталық Азия плюс Жапония» форматындағы Қазақстан-Жапония серіктестігі» тақырыбындағы диссертациялық зерттеу қазіргі халықаралық қатынастар, шығыстану және аймақтану саласындағы зерттеулердің басым бағыттарына сәйкес келеді. Зерттеу мақсаттары Қазақстан Республикасының 2020-2030 жылдарға арналған Сыртқы саясат тұжырымдамасының және Қазақстан Республикасында жотары білім мен ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының басымдықтарына үйлеседі.
	1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету);	Зерттеу тақырыбы Қазақстан Республикасының сыртқы саясат тұжырымдамасындағы Азия бағытындағы ынтымақтастықты кеңейту басымдықтарымен үйлеседі. Қазақстан мен Жапония арасында 1990 жылдардың екінші жартысынан бастап қабылданған нормативтік-құқықтық құжаттар екі жақты экономикалық байланыстарды институционалдық тұрғыдан нығайтуға бағытталды. Бұл құжаттар сауда, инвестиция, технологиялық трансфер және кәсіпкерлік салаларындағы ынтымақтастықтың құқықтық негізін қалыптастырып, серіктестіктің тұрақты дамуына ықпал етті.
	2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);	
	3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғарғы ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағыттың көрсету) келеді.	
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.

		дипломатиялық, экономикалық, институционалық, мәдени-гуманитарлық және нормативтік-құқықтық аспектілерді жүйелі талдау арқылы тақырыптың ғылыми мазмұнын ашуға ұмтылған. Сонымен қатар, зерттеуде аймақтық дипломатияның жаңа модельдерін түсіндіруге бағытталған теориялық тұжырымдар ұсынылған. «Орталық Азия плюс Жапония» форматы аясындағы Қазақстан-Жапония байланыстарының тиімділігіне, мүмкіндіктеріне, күшті және әлсіз жақтары SWOT-талдау арқылы негізделген, сұхбаттар, сауалнама жүргізілген. Жүргізілген зерттеу қазақстандық жапонтану бағытын жүйелеуге, Жапонияның аймақтық және жаһандық бастамаларын талдаудың теориялық-әдіснамалық негіздерін кеңейтуге және Орталық Азия кеңістігіндегі көпжақты дипломатиялық форматтарды зерделеуге арналған отандық ғылыми мектептің дамуына үлес қосалды.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған. Диссертанттың диссертациялық жұмысты өзі жазу деңгейі жоғары. Ғылыми нәтижелерге қол жеткізу мақсатында ізденуші зерттеу объектісіне сәйкес материалды жинап, жүйелеп, ғылыми талдау жасаған. Сонымен қатар, осыған дейін ғылыми айналымда сараланбаған Қазақстан және Жапония Сыртқы істер министрлігінің және Жапонияның халықаралық қатынастар, дипломатия «Көгілдір кітабының» деректеріне талдау жасап, Жапонияда оқып жатқан Орталық Азия студенттеріне сауалнама және сұхбат жүргізген.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген. Қазақстан мен Жапония арасындағы дипломатиялық қатынастар тәуелсіздік жылдарынан бастап жүйелі түрде дамып келеді. Осы кезең ішінде екі ел арасындағы саяси, экономикалық және мәдени байланыстар ғылыми әдебиеттерде жекелеген аспектілер бойынша қарастырылғанымен, Жапонияның Орталық Азиядағы аймақтық бастамаларының трансформациясы мен

	«Орталық Азия плюс Жапония» форматы аясындағы Қазақстан–Жапония серіктестігінің институционалдық ерекшеліктері ғылыми әдебиетте жеткілікті деңгейде кешенді зерттеулер аз. Зерттеу тақырыбының өзектілігі Қазақстанның қазіргі сыртқы саяси басымдықтарымен де тікелей байланысты. Орталық Азиядағы аймақтық ынтымақтастық тетіктерінің тиімді дамуы Қазақстанның көпвекторлы сыртқы саясатын жүзеге асыруда маңызды рөл атқарады. Осы тұрғыдан алғанда, Жапонияның жоғары технологиялар, инновациялық экономика, индустриялық даму, адам капиталын жетілдіру және тиімді мемлекеттік басқару салаларындағы тәжірибесі Қазақстан үшін практикалық маңызға ие. Сонымен қатар Жапонияның ғылыми-технологиялық әлеуеті мен инвестициялық мүмкіндіктері Қазақстан экономикасын әртараптандыру мен инновациялық дамуға ықпал етуі мүмкін. Осыған байланысты диссертациялық зерттеудің өзектілігі ғылыми-теориялық тұрғыдан да, практикалық қолдану мүмкіндігі тұрғысынан да негізделген.
4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:	Диссертациялық жұмыстың мазмұны, оның тақырыбы ашылған. Диссертациялық жұмыста Жапонияның сыртқы саяси тұжырымдамалары мен аймақтық дипломатиясының теориялық негіздері сараланып, олардың Орталық Азиядағы практикалық жүзеге асырылу тетіктері талданады. Зерттеу жұмысы кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан, пайдаланған деректер мен әдебиеттер тізімінен, қосымшалар мен қысқартылған сөздерден, нормативтік сілтемелерден және анықтамалар тізімінен тұрады. Барлық бөлімдер бір-бірімен логикалық түрде байланысқан және тақырыптың мақсат-міндеттерін ашады.
4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	Диссертациялық жұмыстың мақсаты мен міндеттері зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді және өзара логикалық байланыста құрылған. Зерттеудің негізгі мақсаты –
1) сәйкес келеді;	байланыста құрылған. Зерттеудің негізгі мақсаты –

	2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Жапонияның аймақтық бастамаларының трансформациясы аясында «Орталық Азия плюс Жапония» форматы шеңберіндегі Қазақстан-Жапония серіктестігінің стратегиялық моделін жүйелі түрде сараптау болып табылады. Осы мақсатқа сәйкес келесі зерттеу міндеттері қойылған: - Қазіргі жапон сыртқы саяси стратегиясының доктриналары мен аймақтық қарым-қатынастар жүйесінің теориялық негіздерін талдау; - Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін Жапонияның Орталық Азияға қатысты сыртқы саясатының мазмұнын және бағыттарын сараптау; - Жапонияның «Жібек жолы дипломатиясының» аймақтағы стратегиялық рөлін зерттеу; - «Орталық Азия плюс Жапония» диалогының Жапонияның аймақ елдерімен қарым-қатынасындағы маңызын талдау. Сондай-ақ, нәтижелеріне толыққанды баға беру. - «Орталық Азияны бейбітшілік пен тұрақтылық дәлізіне айналдыру» бастамасының саяси және тарихи себептерін анықтау. Және оның жүзеге асырылу тетіктерін талдау; - Қазақстан мен Жапония арасындағы ынтымақтастықтың нормативтік-құқықтық базасын анықтау. - Қазақстан мен Жапонияның серіктестік модельдерін анықтау; - «Орталық Азия плюс Жапония» форматы аясындағы Қазақ-Жапон серіктестігінің мықты және әлсіз жақтарын анықтау. Және болашақта жақсартуға бағытталған ұсыныстарды ұсыну. Қойылған мақсат пен міндеттер диссертация мазмұнында жүйелі түрде ашылып, зерттеу тақырыбының негізгі бағыттарын толық қамтиды. Диссертациялық зерттеу жұмысының барлық бөлімдері мен құрылысы бір-бірімен байланысқан. Диссертация алдына
4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:		

	1) толық байланысқан;	айқын мақсат қойған және ішкі құрылысы мазмұны жағынан біріңғай, жүйелі ғылыми ізденіс болып есептелінеді. Әрбір бөлім мен тармақшалардағы ой қорытындылары бір-бірімен үндеседі. Жұмысты орындау барысында ізденуші тарапынан ресми құжаттары мен еңбектердегі ой қорытындылары сыни ой-елегі талдауынан өткізу арқылы өзара сабақтастықты бұзбай пайдалануға ұмтылыс жасалған.
	2) ішінара байланысқан;	
	3) байланыс жоқ.	
	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидағтар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	
5.	1) сыни талдау бар;	Зерттеу жұмысында жапондық, шетелдік және отандық ғалымдар еңбектері, ресми құжаттар, бұған дейін ғылыми айналымға толық енгізілмеген статистикалық деректер, сондай-ақ сарапшылар, Орталық Азия студенттері мен зерттеушілер арасында жүргізілген сұхбат материалдары, екі мемлекеттің өзара қол жеткізген заңдары, қаулылары мен мәлімдемелері талданды. Диссертациялық жұмыста жүргізілген сыни талдау ғылыми негізділігімен және деректердің нықтылығымен ерекшеленеді. Дегенмен, жұмыста кейбір тұжырымдардың жалпылама сипатта берілуі байқалады.
	2) талдау ішінара жүргізілген;	
	3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген;	
	4) талдау жоқ.	
5. Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Ізденуші зерттеу жұмысының алдына қойған мақсат пен міндеттерді жүзеге асыру барысында келесі ішінара жаңа нәтижелерге қол жеткізді: - Диссертациялық жұмыста Жапонияның Орталық Азиядағы саяси бастамалары, «Орталық Азия плюс Жапония» форматы аясындағы Қазақстан мен Жапония серіктестігі кешенді түрде талданды; - 1991-2025 жылдардағы Қазақстан мен Жапония Сыртқы істер министрлігінің ресми құжаттары мен статистикалық деректері сарапталды; - Жапонияның аймақтық бастамаларының эволюциясын жүйелі түрде зерттеуге талпыныс жасауы жұмыстың ғылыми жаңашылдығын айқындайды;

		1) толығымен жана; 2) ішінара жана (25-75% жана); 3) жана емес (жанасы 25%-дан кем).	Қазақстан–Жапония серіктестігін дамытуға қатысты саяси-экономикалық және институционалдық бағыттарды жүйелі түрде саралап, екіжақты ынтымақтастықты жетілдіруге бағытталған ұсыныстар ұсынған. Жүргізілген зерттеу қазақстандық жапонтану бағытын жүйелеуге, Жапонияның аймақтық және жаһандық бастамаларын талдаудың теориялық-әдіснамалық негіздерін кеңейтуге және көпжақты дипломатиялық форматтарды зерттеуге белгілі бір деңгейде үлес қосады.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research (квалитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша дәлрлық бағыттары үшін).	Зерттеу жұмысы Жапонияның Орталық Азия мемлекеттеріне қатысты сыртқы саясатының мақсаттары мен негізгі бағыттарын айқындайтын ресми құжаттардан, Жапонияның Сыртқы істер министрлігі жыл сайын жариялайтын «Көгілдір кітабының» есептерінен, Премьер-министр Х. Рютаро бастамашы болған «Жібек жолы дипломатиясына» қатысты ресми материалдардан, 2004 жылғы Сыртқы істер министрі Ё. Кавагучи ұсынған «Орталық Азия плюс Жапония» бастамасына қатысты бағдарламалық материалдардан, Сыртқы істер министрі Т. Асоның «Орталық Азияны бейбітшілік пен тұрақтылық дәлізіне айналдыру» тұжырымдамасына байланысты деректерден, Қазақстан және Жапонияның Сыртқы істер министрлігінің ресми сайтында жарияланған деректерден тұрады. Сондай-ақ Қазақстан мен Жапония арасындағы саяси және экономикалық қатынастарды реттейтін нормативтік-құқықтық актілерден тұұрады. Жапонияның дамуға ресми көмек статистикасының ресми деректері, сондай-ақ сарапшылардан және Жапонияда тұрып жатқан Орталық Азия студенттерінен алынған сауалнама нәтижесінде алынған мәліметтер т.б. дәлелдемелерге негізделген.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:	1-ереже 7.1. Дәлелденді

	7.1 Ереже дәлелденді ме?		7.2. Тривиалды емес
	1) дәлелденді;		7.3. Ия, жана
	2) шамамен дәлелденді;		7.4. Колдану деңгейі кен
	3) шамамен дәлелденбеді;		7.5. Ия, дәлелденді:
	4) дәлелденбеді;		Нұрсейтова Л.Д., Ашинова Ж.Е., Акифуми Ш. Қазіргі жапон сыртқы саясатының жүзеге асырылуының теориялық негіздері. «Қазақстан шығыстануы» ғылыми журналы. – 2024. – Том 12. – №4. – 136-149 б.
	5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.		https://doi.org/10.63051/kos.2024.4.136
	7.2 Тривиалды ма?		
	1) ия;		
	2) жоқ;		2-ереже
	3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.		7.1. Дәлелденді
	7.3 Жана ма?		7.2. Тривиалды емес
	1) ия;		7.3. Ия, жана
	2) жоқ;		7.4. Колдану деңгейі кен
	3) бұл тұжырымда ереженің жанапшылдығын тексеру мүмкін емес.		7.5. Ия, дәлелденді:
	7.4 Колдану деңгейі:		Нұрсейтова Л.Д., Акифуми Ш., Ахапов Е.А. Жана әлемдік тәртіптегі жапон сыртқы саяси стратегиясының концепциялары. «Қазақстан шығыстануы» ғылыми журналы. – 2025. – Том 13. – №1. – 202-213 б.
	1) тар;		https://doi.org/10.63051/kos.2025.1.202
	2) орташа;		
	3) кен		3-ереже
	4) бұл тұжырымда ереженің колдану деңгейін тексеру мүмкін емес.		7.1. Дәлелденді
	7.5 Макалада дәлелденген бе?		7.2. Тривиалды емес
	1) ия;		7.3. Ия, жана
	2) жоқ		7.4. Колдану деңгейі кен
	3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.		7.5. Ия, дәлелденді:

Нұрсейтова Л.Д., Ашинова Ж.Е. Қазақстан Республикасындағы Жапонияның сыртқы саяси бастамаларының трансформациясы және ерекшеліктері // Абылай хан атындағы ҚазХКӘТУ Хабаршысы. Халықаралық қатынастар және аймақтану сериясы. – 2024.

– Том 55. – №1. – 113-130 6.
<https://doi.org/10.48371/ISMO.2024.55.1.008>.

4-ереже

7.1. Дәлелденді

7.2. Тривиалды емес

7.3. Ия, жаңа

7.4. Қолдану деңгейі кен

7.5. Ия, дәлелденді:

Nursetova L., Ashipova Zh., Akifumi Sh. and Rytmbekova A.
"Dynamics of Development of the Main Areas of Cooperation
Between Kazakhstan and Japan: Comparative Analysis and
Assessment of Prospects // Asia-Pacific Social Science Review.
– 2025. – Vol. 25. – №2, Art. 9. DOI:
<https://doi.org/10.59588/2350-8329.1573>

5-ереже

7.1. Дәлелденді

7.2. Тривиалды емес

7.3. Ия, жаңа

7.4. Қолдану деңгейі кен

7.5. Ия, дәлелденді: ..

Nursetova L., Ashipova Zh. Kazakh-Japanese partnership in the
format of "Central Asia Plus Japan". Jomal of Oriental Studies.
– 2025. – Vol. 114. №3. – P. 42-52. DOI:
<https://doi.org/10.26577/JIOS202511434>

6-ереже

7.1. Дәлелденді

7.2. Тривиалды емес

7.3. Ия, жаңа

7.4. Қолдану деңгейі кен

7.5. Ия, дәлелденді:

			Nursetova L., Ashipova Zh., Akifumi Sh. and Rymbekova A. "Dynamics of Development of the Main Areas of Cooperation Between Kazakhstan and Japan: Comparative Analysis and Assessment of Prospects // Asia-Pacific Social Science Review. – 2025. – Vol. 25. – №2, Art. 9. DOI: https://doi.org/10.59588/2350-8329.1573
8.	Дәйектілік қағидаты.	8.1 Әдіснаманы тандау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Әдіснамалық тұрғыда, зерттеу жұмысы ғылыми талаптарға сай жүргізілген. Ізденуші зерттеу мақсаты мен міндеттеріне қол жеткізу үшін теориялық (деректерді жинау, талдау, жүйелеу, саралау) және эмпирикалық (сараптамалық сұхбат, сауалнама, SWOT-талдау) әдістері қолданылған. Осы әдістер кешені тандаған әдіснаманың негізділігін және дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігін толық қамтамасыз етеді.
	Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	1) ия ; 2) жок.	Диссертациялық жұмыста қолданылған. Диссертациялық жұмыста әдістері кешені пайдаланылған. Атап айтқанда, деректерді жинау, талдау, жүйелеу және саралау әдістерімен қатар SWOT-талдау, стратегиялық бағалау, сұхбат және сауалнама жүргізу тәсілдері де пайдаланылды, бұл зерттеудің жан-жақтылығын қамтамасыз етті. Қазақстан мен Жапония Сыртқы істер министрілігінің ресми материалдары мен 1991-2025 жылдар аралығында «Көгілдір кітап» деректері бар, бұл мәліметтер кабинеттік зерттеу әдісі арқылы өңделіп, салыстырмалы және мазмұндық талдау негізінде жүйеленді. Зерттеуде Жапонияның Орталық Азиядағы бастамаларын тереңірек түсіну үшін SWOT-талдау қолданылды. Осы әдіс арқылы Жапонияның аймақтық стратегиясының күшті және әлсіз жақтары, мүмкіндіктері мен қауіптері бағаланды, сондай-ақ елдің экономикалық, саяси және мәдени ықпал ету құралдарының тиімділігі ғылыми тұрғыда сипатталды. Сценарийлік-симуляциялық әдісті қолдану арқылы Қазақ-
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістерімен пайдалана отырып алынған:	
		1) ия ; 2) жок.	

		Жапон серіктестігі келешегінің ықтимал сценарийлерінің модельдері анықталды. Сарапшылармен жүргізілген тереңдетілген сұхбаттар және «Орталық Азия плюс Жапония» диалогының 10-шы саммит нәтижелері негізінде Қазақстан-Жапония қатынастарының жаңа даму траекториялары талданып, стратегиялық басым бағыттары жүйеленіп, екі ел серіктестігінің даму болашағына болжам жасау нәтижесінде, оның тиімділігін арттыруға бағытталған ұсыныстар әзірленді.
	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жок.	Диссертациялық жұмыста жасалған негізгі ғылыми қорытындылар жеткілікті дәлелдермен және сенімді дереккөздермен негізделген. Ізденуші әрбір тұжырымын теориялық, эмпирикалық әдістермен дәлелдеген. Атап айтқанда, Жапонияның Орталық Азияда аймақтық бастамалар құру мәлімдемелері, Қазақстан мен Жапонияның жоғарғы деңгейдегі кездесулердің нәтижесінде қабылданған ресми мәлімдемелері, екіжақтың 1990 ж. екінші жартысынан бастап қабылданған нормативтік-құқықтық құжаттары, Жапонияның дамуға ресми көмек келісімдері (бет 12, Кіріспе) сілтемелер жасалды. Ізденушінің қазақстандық дипломат және жапондық сарапшылармен жүргізген сұхбаттары, Жапонияда оқып жатқан Орталық Азия студенттеріне жүргізген сауалнамалары нәтижесінде алынған ақпараттары теориялық тұжырымдарды қуаттай түскен. Зерттеу жұмысы бойынша дәйекті талдау қағидаты сақталған.
	8.4 Мамандық мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінде расталған / расталмаған.	Қолданылған әдебиеттердің тізімінде диссертациялық жұмыстың мамандық мәлімдемелерін растайтын көптеген сенімді дереккөздер мен тиісті ғылыми әдебиеттер келтірілген.
	8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті, онда көптеген дереккөздер келтірілген, оның ішінде: Жапонияның Сыртқы істер министрлігі жыл сайын

		жариялайтын «Көгілдір кітабының» есептері, 2004 жылғы Сыртқы істер министрі Ы. Каватучи ұсынған «Орталық Азия плюс Жапония» бастамасына қатысты бағдарламалық материалдар, Орталық Азия плюс Жапония» диалогы аясында өткен түрлі деңгейдегі 10 отырыстың, Токио зияткерлік диалогының 13 жиынының жоғары лауазымды тұлғалар кездесулерінің, сондай-ақ бизнес өкілдерінің қатысуымен өткен іскерлік форумдардың қорытынды құжаттары, Қазақстан және Жапонияның Сыртқы істер министрлігінің ресми сайтында жарияланған материалдары, Жапонияның Халықаралық ынтымақтастық агенттігі ұсынған Орталық Азия елдеріне бағытталған дамуға ресми көмегіне қатысты статистикалық мәліметтері, Қазақстан мен Жапония арасындағы саяси және экономикалық қатынастарды реттейтін нормативтік-құқықтық заңдары, саяси қайраткерлердің және жоғары лауазымды тұлғалардың ресми мәлімдемелері, Қазақстан және Жапония сарапшыларына жүргізген сұхбаттар, сауалнама нәтижелері бар. Дегенімен, әдеби шолуда халықаралық зерттеушілердің еңбектерін қамтуда шектеулер байқалады және салыстырмалы халықаралық академиялық дискурс толық ашылмаған.
9 Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызды: 1) бар; 2) жоқ.	Докторлық диссертацияда зерттеудің теориялық маңыздылығын негіздеуге талпыныс жасалған. Автор ескі регионализм, жаңа регионализм, консерватизм және жұмсақ күш теориялары қатар қолданылған. Алайда аталған теориялардың әдіснамалық өзара байланысы мен функционалдық айырмашылықтары жеткілікті деңгейде нақтыланбаған. Теориялардың әртүрлі талдау деңгейіне жататынын ескерсек, оларды интеграциялап қолданудың концептуалдық негіздемесін тереңірек ашу қажет еді.

		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:	Нәтижесінде теориялық бөлімде жекелеген тұстарда эклектикалық сипат байқалады.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма?	Диссертациялық жұмыстың нәтижелері академиялық ортада, сондай-ақ саяси деңгейдегі сараптамалық консультацияларда, әсіресе Жапонияның Қазақстанға және Орталық Азия мемлекеттеріне қатысты сыртқы саясатының өзгеру динамикасын, халықаралық геосаяси ахуал трансформациясы жағдайындағы жапон дипломатиясының басым бағыттарын, соның ішінде ресми сыртқы саяси доктриналары мен дипломатиялық риторикасын талдауда пайдаланылуы мүмкін. Зерттеу қорытындыларын екіжақты сауда-экономикалық, инвестициялық, технологиялық және гуманитарлық байланыстарды жүйелі дамыту стратегияларын әзірлеуде, сондай-ақ «Орталық Азия плюс Жапония» форматын ұлттық мүдделерге сәйкес тиімді пайдаланудың тетіктерін айқындауда қолданылу ұсынылады. Жүргізілген зерттеу қазақстандық жапонтану бағытын жүйелеуге, Жапонияның аймақтық және жаһандық бастамаларын талдаудың теориялық-әдіснамалық негіздерін кеңейтуге және Орталық Азия кеністігіндегі көпжақты дипломатиялық форматтарды зерделеуге арналған отандық ғылыми мектептің дамуына белгілі бір дәрежеде үлес қосады.
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
			Практикалық ұсыныстар белгілі бір деңгейде өзектілігімен ерекшеленеді және зерттеу жұмысының негізгі қағидалары мен қорытындыларында көрініс тапқан. Алайда ұсынылған тұжырымдардың басым бөлігі жалпылама сипатта берілгендіктен, олардың ғылыми-практикалық жаңалығы мен қолдану тетіктері толық деңгейде нақтыланбаған. Осыған байланысты практикалық ұсыныстарды ішінара жаңа және қолданбалы маңызы шектеулі деп бағалауға болады.

		1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Докторлық диссертация жұмысы ғылыми тілде, сауатты жазылған, техникалық тұрғыдан дұрыс ресімделген және мемлекеттік стандарттарға сәйкес.
11.	Диссертацияға ескертулер		Диссертация мазмұнына қатысты төмендегідей ескертулер мен ұсыныстарды атап көрсетуге болады: 1. Диссертациялық жұмыста Қазақстан–Жапония қатынастарының саяси және тарихи аспектілері жан-жақты қарастырылған. Алайда экономикалық ынтымақтастықтың тиімділігін айқындайтын нақты сауда-экономикалық көрсеткіштер, инвестициялық динамика және статистикалық мәліметтер жеткілікті деңгейде талданбаған. Статистикалық материалдардың визуализациясы (кесте, диаграмма) жеткіліксіз берілген. Бұл екіжақты серіктестіктің практикалық нәтижелерін толық бағалауды шектейді. 2. Зерттеуде Қазақстан–Жапония ынтымақтастығының саяси және экономикалық бағыттарына басымдық берілгенімен, мәдени-гуманитарлық байланыстар жеткілікті деңгейде жан-жақты талданбаған. Жапонияның ресми даму көмегі (ODA) аясында Қазақстанда жүзеге асырылған инфрақұрылымдық, әлеуметтік және технологиялық жобалардың ел экономикасы мен институционалдық дамуына ықпалына қатысты кешенді бағалау мен салыстырмалы талдау толық қамтылмаған. Сондай-ақ, Жапонияның мәдени дипломатиясы, білім беру бағдарламалары және «жұмсак күш» тетіктері арқылы қалыптасқан мәдени ықпалы тереңірек зерттеуді қажет етеді. 3. Диссертацияда саудалана және сараптамалық сұхбат әдістері қолданылғанымен, олардың әдіснамалық негіздері толық ашылмаған. Атап айтқанда, респонденттердің нақты саны, іріктеу критерийлері мен алынған деректерді өңдеу

		тәсілдері жүйеі түрде көрсетілмеген. Бұл эмпирикалық зерттеу нәтижелерінің репрезентативтілігі мен ғылыми негізділігіне қатысты сұрақтар туындағайды. 4. Диссертацияда SWOT-талдау әдісі қолданылғанымен, оның негізгі бағалау критерийлері, талдау логикасы мен әдіснамалық принциптері нақты айқындалмаған. Осыған байланысты SWOT-талдаудың ғылыми-аналитикалық негіздемесін тереңірек ашу қажет еді. 5. Жұмыста тарихи талдау бағыты басымдыққа ие болғандықтан, қазіргі геосаяси өзгерістер жағдайындағы Қазақстан-Жапония ынтымақтастығының болашақ стратегиялық перспективалары мен ықтимал тәуекелдері тереңірек талдауды қажет етеді. Аталған ескертулер диссертациялық жұмыстың жалпы ғылыми деңгейі мен практикалық маңыздылығына елеулі әсер етпейді және ұсыныстық сипатта берілген.
12.	Докторант макалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация макалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр макаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	Докторант өзінің зерттеу нәтижелерін ғылыми қауымдастықта белсенді жариялап, апробациядан өткізген. Атап айтқанда, диссертация тақырыбы бойынша 5 ғылыми мақала жарық көрген: олардың біреуі жоғары импакт-факторы бар халықаралық ғылыми журналда (Scopus базасында), ал төртеуі ҚР ғылым және жоғары білім министрлігінің Білім сапасын қамтамасыз ету комитеті ұсынған отандық резензияланған басылымдарда жарияланған (бет 22, Кіріспе). Сондай-ақ, докторант шетелдік және республикалық конференцияларда 4 баяндама жасаған, мұның өзі зерттеу нәтижелерінің кеңінен талқылағанын білдіреді. Докторанттың шығарған макалалары оның зерттеу тақырыбын терең ментергенін және нәтижелерінің ғылыми құндылығын тағы бір растайды.

